Vydupaný celoplošný skríning pandémiu zhorší. Nepomôže ľuďom ani ekonomike, tvrdia analytici

- CZ24 News | 22. ledna 2021

SLOVENSKO: Skríning, ktorý si vynútil premiér, ženie ľudí do zbytočnej mobility. Môžeme zaplatiť vysokú daň v podobe rastúceho počtu infikovaných

Celoplošný skríning prebiehajúci od 18. až do 26. januára je výmyslom Igora Matoviča, ktorý mu schválila vláda, no viacerí odborníci z praxe ho viackrát argumentmi zmietli. Bez potvrdenia o negatívnom teste nebudú môcť ísť ľudia do práce či do prírody a budú ním musieť „mávať“ od 27. januára ďalších sedem dní, kedy už dávno nebude mať platnosť. To môže situáciu, paradoxne, podľa názoru niektorých odborníkov, skôr zhoršiť.

Premiér Igor Matovič na svojom sociálnom statuse tvrdí opak. Pred pár dňami na ňom uviedol. „Plošné testovanie je mimoriadne efektívny a rýchly nástroj na vyhľadávanie pozitívnych – najviac infekčných a ich následnú karanténu, aby nenakazili iných.“

Jeho zámer podporuje aj minister zdravotníctva Marek Krajčí, ktorý ešte 16. januára po rokovaní vlády avizoval, že vláda chce týmto spôsobom znížiť šírenie nového koronavírusu na Slovensku o 50 percent. Poznamenal, že pandemická situácia na Slovensku je zlá. „Túto situáciu nechceme dlho ťahať a chceme urobiť maximum pre to, aby sme sa mohli nadýchnuť a mohli sme otvoriť krajinu k lepšiemu životu,” povedal minister pre médiá.

Chýba zmes efektívnych opatrení

Je otázne, či celoplošné testovanie „zmrazí“ šírenie koronavírusu a počty nakazených sa začnú prudko zlepšovať. Problém je v tom, že premiér si opäť pretlačil svoj názor na úkor akýchkoľvek iných, hlavne odborných názorov.

Nepozdáva sa to ani prezidentke, ktorá vyjadrila svoj názor 17. januára v relácii RTVS. „Ktokoľvek, kto má len nejaký otáznik alebo iný názor, je zrazu triedny nepriateľ, sabotér a odporca vlády. Tak to nie je. Je to odborný problém. Ak nebude existovať priestor na slobodnú, najmä odbornú debatu, tak to nie je správne,“ zhodnotila Zuzana Čaputová.

Plošné testovanie alebo lockdown je podľa nej falošná dilema. Všade vo svete, kde to funguje, to je zmes opatrení, ktoré prinášajú výsledok. „Nafixovanie sa na jedno z riešení, ak kľúč spočíva v zmesi protipandemických opatrení, môže byť problematické. Odborníci od leta hovoria o tom, že treba vyhľadávať chorých, trasovať kontakty, obmedzovať mobilitu a urobiť testovať dostupným a masívne očkovať ľudí,“ dodala verejne pred pár dňami prezidentka.

Rovnako aj Slovenská lekárska komora je za cielené testovanie v ohniskách nákazy, veľkých podnikoch, DSS-kách i zdravotníckych zariadeniach. Ako uviedla pre médiá hovorkyňa komory Nancy Závodská, celoplošné testovanie možno považovať za mrhanie ľudskými kapacitami.

„Rýchle“ a neúčinné rozhodnutia

V celoplošnom skríningu tak, ako jeho parametre teraz nastavila vláda, zmysel nevidí ani Peter Helexa, výkonný riaditeľ a predseda Inštitútu stredoeurópskych štúdií IstroAnalytica. Zmysel vidí v intenzívnom a cielenom testovaní. Malo by byť zamerané na súčasné a v budúcnosti očakávané ohniská nákazy.

„Viac ako 2 milióny ľudí, ktorí dnes chodia do práce, vrátane ich rodinných príslušníkov, sú dnes mimo účinku lockdownu. Preto má zmysel veľmi intenzívne testovať aj v takýchto podnikoch. V prípade šírenia nákazy dočasne pozastaviť výrobu a kompenzovať im ekonomické straty,“ objasňuje P. Helexa pre TREND.

Keďže negativita antigénového testu negarantuje bezinfekčnosť už ani na druhý deň po testovaní, je platnosť testu do 7. februára nielen nelogická, ale dokonca môže prispieť k rozšíreniu nákazy, ak na základe platného testu budú negatívne testovaní ľudia uvoľňovať svoje správanie.

Nemalým problémom je, že vláda odštartovala proces, ktorý doteraz nie je plne logisticky, personálne, technicky a komunikačne pripravený. Viac ako 3 milióny ľudí musí dôsledky tejto neprofesionality znášať. Namiesto „manévrov“ s plošným skríningom P. Helexa očakával od vlády „150-percentné nasadenie pri očkovaní, s cieľom zaočkovať väčšinu populácie do mája 2021“.

„Tiež sme už dávno mohli napríklad podporovať nákup vitamínov s prevenčným účinkom proti covidu-19 pre seniorov a iné nízkopríjmové skupiny obyvateľstva, bolo by to výrazne lacnejšie a účinnejšie ako plošné testovanie,“ dodáva P. Helexa. Možno podľa neho hovoriť o náklade 10 eur mesačne na osobu, čo predstavuje približne 10 miliónov eur.

Nepripravené riešenia nepomáhajú

Pravidelné testovanie už dlhší čas veľmi efektívne riešia podniky či samosprávy, ktoré žiadali od štátu výraznejšiu, často aj finančnú pomoc. Tie dostávajú informácie na poslednú chvíľu a neraz

veľmi chaoticky.

Martin Hošták, tajomník Republikovej únie zamestnávateľov, je znepokojený pretrvávajúcou nekoncepčnosťou riadenia protipandemických opatrení. Firmám i obyvateľstvu dlhodobo chýba cestovná mapa, ktorá by umožňovala predvídať kroky vlády či hygienikov.

„Za takýto materiál nemožno považovať ani tzv. COVID automat, ktorý je v lepšom prípade len súborom operatívnych krokov, ktoré sa majú uskutočniť v najbližšom období, no nijako neodpovedá na otázku, ako a kedy sa vrátime späť k životu spred pandémie," dodáva M. Hošták. Mnohé opatrenia sú podľa neho prijímané chaoticky a často oznamované či menené na poslednú chvíľu. Firmám to spôsobuje nemalé problémy a sťažuje akékoľvek i krátkodobé plánovanie.

Vláda až v stredu 20. januára schválila s pripomienkami manuál pre testovanie zamestnancov a ich rodinných príslušníkov vo firmách. Testovať odporúča najmä firmám, ktoré majú 250 a viac zamestnancov. Antigénové testy dostanú firmy od štátu, ochranné pomôcky aj likvidáciu odpadu si majú zabezpečiť samy. Môžu však požiadať o finančný príspevok 3,50 eura na testovanú osobu.

Podľa Miriam Filovej, hovorkyne Asociácie zamestnávateľských zväzov a združení, náklady na antigénové testovanie vychádzajú pre firmy, ktoré to robia vo vlastnej réžii, zhruba 9,50 eura (test, organizačné zabezpečenie – ochranné pomôcky, personál) na jednu osobu.

„Ak rátame náklady bez testov, tie sú odhadom 5 až 6 eur. Ak si však firma zazmluvní na to niekoho externe, napríklad cez pracovnú zdravotnú službu, náklady sú výrazne vyššie, od 20 eur," spresňuje pre TREND M. Filová s tým, že pokiaľ sa takéto testovanie robí na pravidelnej báze, nejde o zanedbateľnú sumu.

Testovanie potrebuje jasné pravidlá

Po celoplošnom skríningu sa budú negatívnymi výsledkami testov preukazovať ľudia až do 7. februára. A to môže byť problém. Nie je pochopiteľné a ani užitočné, aby sa ktokoľvek, kto je držiteľom negatívneho testu a nepotrebuje byť nutne mimo svojej domácnosti, pohyboval kdekoľvek, a nebodaj sa stretával s inými ľuďmi, hovorí pre TREND analytik Ivan Bošňák, zakladateľ Občianskej platformy – Dáta bez pátosu.

„Tí, ktorí potrebujú držať krajinu v chode v prvej línii, v predajniach potravín, v lekárňach, ako šoféri MHD, pracovníci v nepretržitých prevádzkach, by mali byť v dnešnej situácii vysokého výskytu vírusu pravidelne testovaní. Pre nich by mali byť vyčlenené kapacity Mobilných odberových miest a aj PCR testovacích centier," radí I. Bošňák.

Čím vyššiu incidenciu, teda počet nových prípadov za posledných 7 alebo 14 dní okres či kraj má, tým urgentnejšia táto požiadavka podľa analytika je. Pravidelne testovať znamená na začiatku určite 2-3-krát každé 3 až 4 dni. Následne sa uvidí podľa toho, koľko infikovaných bude u konkrétnych zamestnávateľov zistených.

„Nie je možné netestovať pravidelne zamestnancov, ktorí sa na pracovisku stretávajú a do práce cestujú pravidelne, spolu a nebodaj dlhý čas. To sú všetko veci a parametre, ktoré šíreniu vírusu nahrávajú," dodáva I. Bošňák.

Zásadný problém – „neriadenie" pandémie

A prečo je u nás situácia taká dramatická? Podľa I. Bošňáka preto, lebo nemáme voľné lekárske a zdravotnícke kapacity na poskytovanie starostlivosti pre zhruba 5 až 7 percent infikovaných, ktorí

skončia v nemocniciach. To je pri riadení pandémie hlavný a jediný problém. „Potrebujeme menej hospitalizovaných, ktorí prichádzajú z terénu, lebo sa im priťažilo, a to preto, lebo sa infikovali pri kontakte s iným infekčným človekom pri stretnutí s ním v práci, pri stretnutí v rodine a podobne," dodáva analytik.

Vláda podľa neho nezohľadnila a neprijala opatrenia, ktoré rázne mobilitu znížia, napríklad zákaz vychádzania v určitých hodinách a v určitých postihnutých okresoch. „Naopak, už len pri príprave masívneho testovania a aj pri jeho vykonávaní ženie ľudí do mobility, do kontaktov, do stretávania sa. Ženie ich mimo domov – a to je presný opak toho, čo potrebujeme. Zaplatíme za to vysokú daň v podobe rastúceho počtu infikovaných (z falošne „negatívnych"), následne hospitalizácií a nakoniec úmrtí starších spoluobčanov," podotýka analytik pre TREND.

Pri testovaní antigénom je totiž podľa neho veľmi nepravdepodobné, že test zachytí čerstvo infikovaných ľudí, ktorí už môžu byť infekční. „Negatívne testovaný jednotlivec, a rovnako i relatívne vysoké percento takto sa pohybujúcich ľudí, sa môže počas najbližších 17 dní infikovať. Budú sa po svete pohybovať, ako keby boli imúnni a nemohli vírus šíriť," spresňuje I. Bošňák.

Treba si preto zrátať percentá v komunite tých ľudí, ktorí sa v práci stretávajú bez pravidelného testovania. Vidí to ako veľký problém a toto vláda v týždňových diskusiách počas piatich zasadnutí vlády nezohľadnila.

Rozbehnutie ekonomiky v nedohľadne

Minister zdravotníctva Marek Krajčí po vykonaní celoplošného testovania avizoval rozbehnutie o tzv. covid semaforu, ktorý by mal urýchliť otváranie škôd a možno i rozbiehanie ekonomiky. Ten bol pritom v okolitých krajinách spustený už dávno, doslova pred pár mesiacmi. V Rakúsku spustili takzvaný semaforový systém začiatkom septembra 2020, v Česku epidemiologický semafor PES ešte začiatkom novembra, v Maďarsku dokonca od júla minulého roka.

U nás začíname o ňom uvažovať ako poslední spomedzi nich, hoci o ňom teoretizujeme už od dlho. „Semafor, a bohužiaľ nielen ten, mešká preto, lebo asi máme menej výkonné vedenie krajiny, ako inde," myslí si P. Helexa.

Mnohé okolité štáty si od začiatku tohto roka tiež „naordinovali" pokračujúci lockdown. Rakúsko malo pôvodne začať s uvoľňovaním opatrení 25. januára, ale napokon lockdown predžuje o dva týždne, do 7. februára. Česká vláda požiada o predĺženie núdzového stavu do 21. februára, pričom ich súhrnný index rizika odpovedá piatemu stupňu pohotovosti. Nemecko chystá lockdown ešte sprísniť, pričom krajina má byť uzatvorená až do 15. februára.

„Pri súčasnom výpadku dopytu po službách a tovaroch podnikov by ho mal štát dočasne nahradiť vlastným dopytom. Mal by sa ‚preinvestovať' z krízy. Firmám, ktorým štát priamo alebo nepriamo ‚zavrel' prevádzky, by mal na mesačnej báze kompenzovať výpadok príjmov až do 80 percent úrovne roka 2019," uzatvára P. Helexa s tým, že by pomohla aj cielená podpora firiem pri obstarávaní zo strany štátu a samospráv.

Zdroj: https://www.trend.sk/